

KAPITTEL 4

En kartografisk tilnærming til steders sanselige og bevegelige kvaliteter i to parker i Oslo

Nina Rossholt

Institutt for barnehagelærerutdanning, OsloMet – storbyuniversitetet

Abstract

The outdoor space of the city is part of the immediate childhood environment. This chapter focuses on two parks in Oslo. Parks often consist of trees, grass, benches, paths and playgrounds. How parks are used, differs throughout the day. They invite children and adults in different ways. The two parks I draw attention to in this text are located in the districts of St. Hanshaugen and Bjerke in Oslo, the capital of Norway. The use of the parks is discussed and analyzed within a material-affective context, read in the light of the philosophers Deleuze and Guattari's (1987) concepts of sensual (haptic) qualities, smooth and striped spaces and cartography of places. In this context, the images and my movements are important parts of the methodological approach to knowledge.

Innledning

Jeg kjenner suget, suget av fart, glattpolert metall. Sklia inviterer meg inn, opp på sklia, holde fast med begge henda, snu meg rundt og sette utfor, kjenner det

i hele kroppen. Å skli er noe annet enn å gå eller å løpe. Farta gjør at det kiler i magen; legger jeg meg flat på sklia, kiler det enda mer. Den samme følelsen kan oppstå når jeg husker, stor fart med huska, helt opp til det store treet som omkranser huska. I barnehager har jeg dyttet barn som sitter på huska. «Mer», roper de. «Helt opp til det treet som har store grønne blader?», spør jeg. «Ja», sier de. «Helt opp til himmelen!»

Teksten «En kartografisk tilnærming til steders sanselige og bevegelige kvaliteter i to parker i Oslo» har en nomadisk inngang, og som nomaden har jeg gått og syklet rundt på Bislett og på Løren. Jeg har ønsket å skrive en tekst som rommer kvaliteter av en materiell og sanselig verden. Den materielle verden er hele tiden en del av menneskers liv, her en del av barn og voksnes liv i Oslo. Teksten er ikke representativ for møter i parker, men øyeblikksbilder av noe som kan skje igjen, men som aldri blir det samme. Likevel er noe det samme, lest innenfor en sansemessig kontekst mellom mennesker og materialer. Østerberg (1986) understreker at praksisformene og de materielle formene ikke kan være vilkårlige (s. 71). Han påpeker at menneskekroppen og det materielle må svare noenlunde til hverandre, samtidig som menneskekroppens muligheter er tallrike, likeså sanseevene. En sosiomateriell inngang blir i kapitlet forskjøvet mot en logikk som tar utgangspunkt i stedets kartografi. Begrepet stedets kartografi kan plasseres teoretisk innenfor posthumanisme, der mennesket og naturen har samme verdi (Deleuze & Guattari, 1987). Naturen virker for eksempel inn på menneskene, og således er posthumanisme blant annet opptatt av hvordan vi gjør forskning, etikk, og hvordan vi produserer forskning om *det/den/de andre*. Kartografi handler ikke bare om geografisk karttegning, men om å kartografere verden i dens tilblivelse (Deleuze & Guattari, 1987). Kartografi handler om å lage kart som tegner opp konturene av intense prosesser (Andersen, 2015). Deleuze og Guattari (1987) tilbyr i introduksjonen til *Tusen Platåer* begrepet «rhizomet» som et alternativ til en forståelse av virkeligheten basert på en tre-logikk, og det er her de først nevner kartografi. Stedet kartografi er ikke konstant, den endrer seg med vær og vind, årstidene og de menneskelige og ikke-menneskelige spor og avtrykk som vi kan se i form av spor i snøen, i søla, i sanden, eller som spor av svette, spytt, avtrykk som legger seg som lag på lag på lekeapparatene i parkene. Slitasje på tau i klatrestativ, avskallet maling på

betong, nedslitte benker i byens parker. Stedene er ikke tomme selv om mennesker ikke bebor eller fyller benkene, huskene eller sandkassene. Stedene rommer synlige og usynlige minner fra kropper i alle aldre, benkene, huskene og sandkassene bærer spor av nye minner. Filosofen Casey (2001) viser også til forholdet mellom kropp og sted (Sæter & Seim, 2018, kapittel 2).

«Jeg *har* stedet i sikte, og jeg *holder* ved det», noe som kan gjelde så vel nomaden som den bofaste. Minnene om stedet festes i kroppen, som kroppsminne, i kraft av at vi nettopp «holder ved» situasjonen, vi erfarer ting utover øyeblikket. Stedene innskriveres i kroppen, men steder er også gjenstand for vår subjection, steder finnes i kraft av at vi befinner oss her, som kropper. (Sæter & Seim, 2018, s. 26)

Tilbake til begrepet stedets kartografi. Parker og rom i Oslo rammes ofte inn av trær og gress. I likhet med berøringer av benker og lekeapparater, som en alltid tilblivende prosess, grønnes også trærne i parken om våren; de har ikke blitt grønne, de blir til på nytt og på nytt, fra vinter til vår til sommer til høst, år etter år. De starter med små blader som blir større og større. Det er ikke en essens, årstidene gjør at parkene har ulike tilblivelser gjennom året, som en hendelses aktualitet. Alt blir til hele tiden, således blir også bruken av parker aldri lik, fordi bevegelsene i naturen og mennesker som bebor stedene og parkene, aldri er helt like; de fødes, lever og visner. Jeg gjør ingen klar distinksjon mellom begrepene rom og sted i teksten, i det begrepene rom og sted inneholder både utstrekning og struktur, eller mangel på struktur, samt inkluderer en bevegelig struktur i teksten.

Filosofen Gilles Deleuze omtaler filosofen Nietzsche som en nomadisk tenker, og nettopp nomaden er en essayistisk erkefigur, som ved sin bevegelighet og selvstendighet motsetter seg alle forsøk på administrativ og systemisk overstyring.¹ Poesiens språk er nomadisk, og i denne teksten blir steders kvalitative potensialer satt på kartet. Steder rommer minner, avtrykk av liv. Spor fra mennesker, dyr, trær, vind, sol, regn, snøen, larmen fra byen. Tema er således hvordan parkene på

1 <http://www.vagant.no/men-hva-er-en-essayist/>

Bislett og Løren inviterer til bevegelse, og hvordan en nomadisk tilnærming til parkenes liv kanskje kan åpne opp for det vi tar for gitt, en sanselig og bevegelig verden. Jeg bruker en essaytisk stil i teksten, i det jeg skriver meg selv inn. Alle tekster skrives skrives av en annen enn de det skrives om. Forskeren er stedvis synlig, men teksten handler ikke om meg som person, men mer om hvordan parkene inviterer både barn og voksne til å ta i bruk de ulike installasjonene i parkene. Således kan jeg ikke si noe om hvordan barn opplever byens parker, men jeg har et mål om at teksten skal kunne skape en nygjerrighet for det som skjer, og *kan* skje, i møter mellom mennesker og den bevegelige materielle verden.

Bislett og Løren

Bislett og Løren er stedene som er utgangspunktet for min studie, nærmere bestemt *Lille Bislett* og *Peer Gynt-parken* på Løren. Jeg har valgt ut disse parkene fordi de har ulik organisering og design. De er ulike i størrelsen, og utformingen har ulike sansemessige kvaliteter. Ettersom jeg velger å fokusere på hvordan menneskekropper beveger seg, ble jeg mer og mer opptatt av hvordan de materielle strukturene i parkene inviterer barn og voksne inn.

Anlegget og parken med lekeapparater og kunstgressbane som ligger ovenfor sameiet Lille Bislett eies og driftes av Oslo kommune. Lille Bislett er åpent for alle, og fotballbanen kan benyttes til kl. 22.00. Park- og idrettsanlegget består av en kunstgressbane, streetbasketballbane, ballbinge og idrettslekeplass. På dagtid brukes lekeplassen av barnehagene i nærområdet, og i helgene og om kvelden av foreldre og barn og voksne som ønsker å trene. Bislett ligger midt i byen, i bydel St. Hanshaugen.

Peer Gynt-parken på Løren i Oslo har en samling skulpturer der vi kan følge forfatteren Henrik Ibsens drama *Peer Gynt* akt for akt. Peer Gynt-parken ble etablert i Ibsen-året 2006 av Selvaag, selskapet som står bak boligutbyggingen i Løren-området. Skulptursamlingen består både av bestillingsverk og av vinnerverk fra en internasjonal skulpturkonkurranse. Skulpturparken inngår i Lørenparken. Løren ligger i Bjerke bydel. Dette er en voksende bydel med mange småbarnsfamilier. På få år har

bydelen blitt en liten forstad med butikker og parker, 10 minutter med T-banen fra Oslo sentrum. Mellom skulpturene er det åpne grønne lunger som barn i alle aldre og voksne kan benytte.

Ettersom barns liv har endret seg institusjonelt de senere årene, er det sjelden å se barn som bebor det offentlige rom på dagtid, med unntak av organiserte turer i nærområdet i regi av barnehager og skoler, eller på ettermiddagen og i helgene sammen med voksne.

Forskningstilnærming og begrepsavklaring – en sansemessig tilnærming

Det vi ser og hører, har ofte hatt forrang for andre sanser. Det vi ser, kan i forskning bli kategorisert innenfor logikker om alder og kjønn (Askland & Rossholt, 2009). Når jeg ser et barn, går det bare et sekund før jeg har definert hvilket kjønn barnet har. Jeg argumenterer for at det er en redusering av hva mennesker er og kan bli. Innenfor et kunstestetisk ståsted blir øyet en del av det sanslige apparatet (Waterhouse, 2013). Øyet utforsker tekstur og materialitet med haptisk virtualitet (s. 123). Øyet sanser inn overflaten uten fysisk berøring. Øyene er et sansorgan, en del av kroppen, som velger å se/sanse noe, mens det meste av det som skjer, *ikke* blir tematisert.

Min tilnærming er, som tidligere nevnt, inspirert av sansemessig tilnærming til steder (Massumi, 1996, 2002). Denne faglige tilnærmingen tar utgangspunkt i det som blir til, i flyt og prosesser, en forskjellsfilosofi som er opptatt av det som er mer enn det faste, identitetsorienterte fokuset. Otterstad og Rossholt (2014) flytter fokus fra et individuelt «naturgitt» barn til å eksperimentere med analyser som ser kropp/bevegelse/materialitet som noe mer enn den humane kroppen. Kropp er i denne konteksten ikke et humanistisk subjekt, men en posthuman kropp som eksisterer i komplekse nettverk av menneskelige og ikke-menneskelige relasjoner og krefter (Mazzei, 2013). Teorier som retter fokuset på energier, leses som møter mellom krefter, som ofte benevnes som affekter (Gregg, Seigworth & Ahmed, 2010). Affekt er kroppens tilhørighet til en verden med utallige ulike møter, og en alltid tilblivende posisjon, som et nett av relasjoner. Sæter & Seim (2018, se kapittel 2) tematiserer respekten for ulike måter å

sanse steder på, sett i lys av at forskerblikket er kulturelt innskrevet. Jeg argumenterer således for forskning der forskeren gjør sine bevegelser og blick eksplisitt.

Et haptisk syn legger vekt på det sansemessige. Gjennom en haptisk posisjon åpnes det for å se, å røre og å berøre ut fra et plastisk perspektiv, der fingre og øyne åpner for den affektive vendingen, der eksperimentering er i fokus, mer enn forklaringer (Otterstad & Nordbrønd, 2015). Det prøves ut en leken, utforskende posisjon. For hvordan vi ser, smaker og lukter, handler om hvordan ting har en sensuell affekt (Hickey-Moody & Malins, 2007).

Foto som affektive data

Fotoene kan være som et tillegg til ordene, til teksten, som en ytterligere visualisering og konkretisering. Fotografiet har en annen funksjon enn å representere, illustrere eller fortelle. Fotografiene avspeiler ikke en virkelighet, jf. René Magrittes bilde av en pipe med kommentaren: «*Ceci n'est pas une pipe*» (Dette er ikke en pipe). Det er et bilde av en pipe². På samme måte tar Deleuze (2005) ikke opp kritikk av fotografiet i seg selv, men hvordan det brukes i forskning. Fotografiene her kan sette i gang et sug i kroppen, minner fra en barndom eller lengselen etter å sitte på en huske i fart. Fotografiene kan berøre annerledes enn ordene; de har andre haptiske kvaliteter, sansemessige kvaliteter, enn det skrevne ord, eller en utfyllende funksjon. «Kropper i bevegelse skaper bevegelse i andre kropper som igjen kan utløse affektive handlinger» (Otterstad & Ross-holt, 2014 s. 157). Deleuze og Guattari (1987, s. 257) kaller det «en affektiv handling, hvor en produktiv drivkraft skaper en sammenheng som overskrider enhver individuell kroppsmulighet». Affektive data leses da i sammenheng med forskerposisjonen og det analytiske apparatet forskeren tar i bruk.

2 <https://www.pax.no/dette-er-ikke-en-pipe.5601945-350730.htm>

Lille Bislett

Lille Bislett består av en kunstgressbane, en ballbinge, en basketbane og en idrettslekeplass. Området er omkranset av veier på tre sider, og det er flere gangstier gjennom området. Det er benker og store trær i parken. Klatrestativet er flittig brukt av barn og noen ganger av voksne. Klatrestativet inviterer inn til kroppslig utforskning, avhengig av tiden på døgnet og årstidene. Jeg inviterer videre inn i parken der jeg tar i bruk begrepene glatte og stripete rom (Deleuze & Guattari, 1987) og haptiske kvaliteter for å analysere fram noen hendelser fra livet i parken på Bislett. Stripete rom kan forankres til en sittestillende posisjon. En sittestillende posisjon kan tenkes i forhold til hvordan mennesker skal bruke ulike rom, og videre til det som er målbart og kategorisert. Klasserommet er et stripete rom, med sin pulter og kateter, et hierarkisk rom. Det stripete og glatte blir her lest som overganger fra én tilstand til en annen. Hickey-Moody og Malins (2007) påpeker at stripete rom kan være reduserende og begrensende for kroppsfoldelse og livsglede. Leken ute og måltidene inne kan være eksempler på ulike kroppslige organiseringer. I den konteksten skapes ikke bare parker og steder i kraft av sin struktur, men gjennom bruken og organiseringen av dem.

Klatrestativet

Det å gjøre en kartografi betyr å sette opp et «kart» av ulike typer data produsert av et mangfold, som en produksjon av mellomrom, og ikke en fastlåst tilstand (Taguchi & Palmer, 2014). Mellomrom er ikke en hendelsesløs periode imellom to hendelser, men det rytmiske intervall, som en omorganisering av kraft, en tilblivelse mellom steder (areal) og kropp (Sand, 2008). Det er nettopp når mellomrommet aktiviseres at det oppstår situasjoner, relasjoner mellom sted/kropp, et nettverk av relasjoner (Rossholt, 2012). Sted som plass, rom, område, felt kan leses som et kart. Vi peker på kartet og sier: «Jeg er her.» Sand (2008) understreker at verken plass eller distanse gir full kontroll over rommet, og om kroppen tas med i betraktningen, blir kartleggeren, som her er forskeren, aldri en nøytral

posisjon. I denne konteksten innebærer all kunnskap kroppslige romlige relasjoner. Kroppen er allerede en plass, en situasjon, et kart av kulturelle bevegelsesmønstre (Grosz, 1995).

Klatrestativet rammer inn kropper i et nettverk av relasjoner, der tau lager forbindelser fra den ene til den andre enden av jernstengene. Barnehagepersonalet og foreldre og foresatte har ulik form av kontroll, således får noen barn til tider stor frihet til å bevege seg. Det uorganiserte livet er likevel mest til stede om kvelden. Da kommer de eldre barna og ungdommen til parken og sparker ball i bingen og bruker de ulike lekeapparatene. Den deleuzianske kroppen, inspirert av Spinoza og Nietzsche, er en kropp som i sin definisjon handler om affektivitet og dynamisme, en alltid eksperimenterende posisjon (Deleuze & Guattari, 1987; Rossholt, 2015), slik jeg prøver ut en (kropp)s kartografi, et maskineri, et komplekst forhold av menneskelige og ikke-menneskelige størrelser. Kropper blir til gjennom de kollektive bevegelsene som finner sted, for å bruke begreper fra Deleuze og Guattari (1987). Når en bevegelse skjer øverst i tauet, forplanter den seg videre, oppover, bortover og nedover. Fokuset er, som tidligere nevnt, ikke på barnet i seg selv, men på kreftene, intensitetene, som hele tiden er virksomme og alltid til stede, og på det affektive, det som skjer mellom tau og kropper, et glatt rom. Kroppskartografi er en pågående reise.

Bildet rammer derimot ikke alt; her er det en annen gjenstand/energi som er en del av maskineriet – mobilen er plassert i hånden, i voksenhånden. Mobilen skaper andre muligheter for bevegelser i kropper, og en annen stemme bebor plassen, som kraft og lyd, en annen rettethet inntreer. En ny organisering trer inn, en lyd bryter plassens rytme, og bevegelsene rettes mot det usynlige. Etter mange besøk i parken får jeg et innblikk i mobilens bevegelser i forhold til voksenkroppers posisjon på stedet. Den er godt plassert mot øret, ofte er det flere stemmer i parken enn de jeg kan høre.

Barn og voksne er rettet mot like og ulike krefter, energier og materialer. Her er klatrestativet, barna, voksne, mobil, sand, aluminium, regnet og sola et nettverk av relasjoner. Skillene er uklare, det er ikke som et puslespill hvor brikkene passer til hverandre, og hvert element har en verdi i seg.

Steders kartografi

En kartografisk inngang til barns bruk av parker omorganiserer bruken av parken, som igjen handler om eksperimentering og å åpne opp for kvalitative forskjeller. Kvaliteter som hele tiden endrer seg. Lekeplassen er til høyre og fotballbanen til venstre. Trappa lager en overgang fra en plass til en annen plass, fra idrettslekeplass til idrettsanlegg. Jeg velger å beskrive tre situasjoner som er tatt rett etter hverandre. Barna bærer oransje vester. Det viser til at de ikke kommer sammen med foreldrene sine, de kommer sammen med andre barn og personalet fra en barnehage i nærheten.

Situasjon 1

Det er vinter i Oslo. Bladene er falt av trærne; trærne er nakne.

Trappa opp til lekeplassen er laget av stein. Barna sklir på stein. Steinen er våt (det har regnet), og når gummibuksa møter steinen sklir barna nedover. Kroppen bøyes bakover, og med armen skyves den nedover. Ned og opp igjen.

Rundt trappa er gresset vått, og bladene som falt i fjor høst, ligger utover asfalten, i store våte klumper.

Situasjon 2

Barna tar i bruk det naturen legger igjen, og selv om det har sluttet å regne, er det vanddammer utenfor bildet og en vannskorpe på steinen.

Det glatte rommet er som tidligere diskutert, knyttet til det taktile og de lyd-messige kvaliteter, det uorganiserte rommet, der det ikke er noe faste rammer.

Det stripete rommet kan være å gå opp og ned trappa, en forventet bruk av trappa. Den brukes til å komme seg ned og opp, fra et sted til et annet sted. Trappa har således en funksjon som er allment akseptert.

Situasjon 3

Sklir på stein, på snø, på is – romlige kvaliteter. Det er sirkulære og repeterende bevegelser, opp trappene og ned kanten på trappa, igjen og igjen.

Men hvor er de andre barna og personalet? De er på lekeplassen ved siden av. Igjen trer mobilen inn som en del av maskineriet, nå i en institusjonell

kontekst. Personalet sitter på benken og ser ned på sin mobil, og barna leker rundt. Barna blir ikke overvåket av personalet, og de blir heller ikke en del av de andre barnas nettverk. Trappa inviterer inn til haptiske kvaliteter, henders og føtters berøring med naturen. Livet selv trer inn, og i denne konteksten er det relatert til det som er, det immanente, *haecceity*, som kommer fra det latinske *haecceitas* og betyr dettehet.³

Barna utvider kartet både gjennom å utvide den geografiske sirkelen for bevegelse, men de kartograferer også verden i dens tilblivelse (Deleuze & Guattari, 1987). Barna som sklir på steintrappa, tar «kontroll» over rommet utenfor den usynlige parkgrensen, da overvåkingen er fraværende. Barna erobrer nye territorier, det glatte rommet virker, og trappekanten får en annen funksjon, den omorganiseres, den gis nye muligheter. Det er av forskningsmessig interesse å understreke at trappekanten først blir synlig for meg i det barna setter seg på den. Fra å være en kant som skal avslutte endene på trinnene og være en grense mot gresset og jorda, blir den nå en sklie laget av stein.

Lek/trening - trening/lek

Da jeg ble kjent med at lekeplassen ble kalt idrettslekeplass, ble jeg i større grad klar over at lekeplassen hadde apparater som man finner i treningsstudioer, med advarselskilt ved siden av apparatet som styrker muskler i armer og bein. Skiltet gir med liten skrift klar beskjed om at apparatet ikke er beregnet for barn, med større skrift står det anbefalt aldersgrense 15+. Treningsapparatet har vært lite brukt mens jeg har vært der, mens ballbingen brukes ofte og av alle, uavhengig av alder.

På vei til jobben sykler jeg igjen forbi *Lille Bislett*. Flere damer har trent med apparatene. Treningsapparat har flere funksjoner, ser jeg nå. Der store kropper har beveget beina fram og tilbake på apparatet til høyre, sitter nå to barn og husker på hver sin ende, mens de holder seg fast til stanga på kanten av apparatet. Et apparat har flere funksjoner, fra en stående til en sittende posisjon, apparatet blir en huske, en huske for to.

3 <https://en.wikipedia.org/wiki/Haecceity>

Apparatet endrer status fra å være en del av et stripe rom til et glatt rom, et rom som ikke er inndelt, kategorisert og målbart. Det er et taktilt, haptisk rom, og et lydmessig rom, mer enn et visuelt rom, med andre haptiske kvaliteter og en annen organisering enn for en kort stund siden. (Deleuze & Guattari, 2005, dansk utgave s. 293–294). De glatte stedene er som tidligere nevnt ikke nødvendigvis bedre enn de stripe rommene, men stripe rom er begrensende i den forstand at de reduserer kroppslige og sosial-politiske potensialer for endring (Hickey-Moody & Malins, 2007). I denne konteksten kan kropper komme inn i vanemessig relasjoner med rommene de bebor eller trer inn i. Kvinnene som kommer til *Lille Bislett* trener. De sitter ikke på apparatene og dingler med beina. De har kommet dit for å bli svette; med pulsklokke på armen har de et annet formål med besøket enn barna har. Det har kanskje også personalet som tar med barna på besøk i parken. De har ingen pulsklokke på armen, men en mobil i hånden. Barna holder også gjenstander i hånden, men det er gjenstander som de finner på bakken.

Barna i parken kommer i denne konteksten fra barnehagen, en offentlig institusjon, og barns liv veksler hele tiden mellom de glatte og de stripe rom. I en barnehagekontekst er kanskje det glatte rom mer framtrædende ute enn inne, veggene mangler, og rommene er ikke inndelt som inne. Det er mulig å utfolde seg; energier, hastighet, toner og tempo i kropper aksepteres av personalet i større grad (Rossholt, 2010). Jeg vil ta med meg den videre tenkningen om forholdet mellom glatte og stripe rom samt begrepet stedets kartografi, haptiske kvaliteter, og den affektive dimensjonen, når jeg nå introduserer *Peer Gynt-parken* på Løren.

Peer Gynt-parken

Peer Gynt-parken er omkranset av blokker, en restaurant og en barnehage. Parken er laget som et hele, men den arkitektoniske kvaliteten gjør at parken brukes på ulike måter av voksne og barn. Parken er todelt. I den øverste delen er det ingen lekeapparater, men benker og en form for scene, mens det nederste platået har en fotballbane og en lekeplass. Peer Gynt-parken inneholder store og kraftige skulpturer. På min første

vandring i parken ble jeg nysgjerrig på om barna brukte kunsten fysisk, gjennom lek, til å klatre på, leke under, over, ved siden av.

Etter flere besøk i parken observerer jeg at de yngre barna ofte ikke får lov av foreldre/foresatte til å klatre på skulpturene. Skulpturen «Huset» er derimot et unntak. Den har mange funksjoner, som en utsiktspost, og til å klatre gjennom og tilbake, omorganiseringer igjen og igjen, særlig blant de yngste barna. I helgene kommer flere barn til parken. Under et av besøkene i parken er det de eldre barna som tar i bruk skulpturene. De trenger ikke foreldrene til å løfte seg opp, de klatrer opp selv. De eldre barna bruker skulpturene som klatrestativ. De kaster seg over fra en skulptur til en annen og gjemmer seg bak og rundt dem, da skulpturene er store og kraftige. De haptiske kvalitetene endres, fra en optisk til både en optisk og taktil kunnskapsposisjon. Barna klatrer og beveger seg på skulpturer som har en annen historie enn klatrestativer og treningsapparater.

Om barna kjenner historien til Peer Gynt eller ikke, vet jeg ikke. Før jeg visste om historien ble jeg dratt mot skulpturen av Peer Gynt, Solveig og Knappestøperen fordi den har et sterkt uttrykk: Solveigs harmoniske ansikt og Peers markante ansikt vendt ned mot bakken og mot Solveig, samtidig som materialene tiltaler barna, deres haptiske (taktile) bruk av skulpturene, energien og tempo i kropper som hopper og sklir ned fra steinansikter, ansiktene til Solveig og Peer. Skulpturene får en annen organisering og bruk, barna omskaper de materielle strukturene i rommet, og funksjonene forandres. De eldre barna står ikke og ser på skulpturene, de tar dem i bruk. I likhet med klatrestativet og steinsklia blir nye nettverk av relasjoner, historier og minner til.

Hva er så fortellingen om Peer, Solveig og Knappestøperen? På *Edvardas kulturblogg* blir Knappestøperen framstilt som den mest spennende skikkelsen i dramaet om Peer Gynt. Knappestøperens oppgave er å hente sjelen til Peer. Det fortelles ikke om han er Guds eller Djevelens utsending, men

«... Peers sjel verken skal til himmelen eller til helvete, for han var verken god nok eller slem nok. Peer er «mislykket gods» og skal i støpeskjeen for å smeltes om til noe nytt. Dette skremmer Peer til de grader at han gjerne vil be djevelen (i Den magres skikkelse) om attest på at han er en synder for å unngå støpeskjeen. ... Ingen vil bekrefte at Peer har vært seg selv, så «resirkuleringen»

er rett rundt hjørnet når Solveig redder ham ved å si at han har vært i hennes tro, hennes håp og hennes kjærlighet samt gjort livet hennes til en deilig sang (etter ca. 40 års venting i en avsides hytte!).»⁴

Parkens kartografiske uttrykk

Livet i Peer Gynt-parken leves. Det glatte rom trer fram, det veksler stadig mellom ulike affektive haptiske kvaliteter, latter, smil, gråt og sinne om hverandre. Det er som tidligere nevnt ulikt liv avhengig av tiden på døgnet, og hvilken dag det er. Noen ettermiddager er det mange gutter som spiller fotball på banen. En kveld jeg syklet gjennom parken, kom det flere gutter mot meg, og én gutt gråt, det hadde vært en vond takling. En eldre dame gikk bort til guttene og sa at det så vondt ut. Hun fulgte guttene videre bortover veien mellom skulpturene og gresset. Benker og skulpturer omkranses av gress, og de forholder seg til hverandre på ulikt vis. Det affektive slår inn, igjen og igjen, haptiske kvaliteter rommer også det ubehagelige, det som gjør at mennesker stopper opp en stund, blir beveget, men det oppstår ikke kaos. Det blir fort det samme igjen, en rytme som føles behagelig for dem som vandrer omkring, og for dem som leker i parken.

En annen dag jeg syklet gjennom parken, holdt benkene voksne og barn fast, noen satt alene, mens andre var kanskje i familie. Ingen så rundt seg, de så ned, ned på mobiltelefonene sine. De satt likevel sammen, ikke tett, men var geografisk sett tett på hverandre, nesten som på en kafé. Mennesker behøver ikke prate sammen, men de er likevel flere enn én, der de sitter i parken, med mulighet for kontakt med hele verden, mens den konkrete verden materialiserer seg i en park, på Løren, og på Bislett. Lørenparken omkranses av blokker, og i blokkene bor det mennesker, store og små, som kan se bort og ned på parken, og på de som sitter på benkene og leker i parken. Benkene og gresset rundt lekeapparatet inviterer kvalitativt til å bevege seg på en annen måte enn de asfalterte veiene som omkranser parken. Når mennesker går eller sykler på de asfalterte veiene, er det ofte for å komme seg fra ett sted til et annet. De bærer på poser, barn, sykler, men noen ganger stopper de opp for å snakke med noen som kommer mot dem.

4 <http://edvardaskulturblogg.blogspot.no/2012/03/knappestperenpeer-gynt-parken.html>

Til slutt

Steders sanselige og bevegelige kvaliteter i to parker i Oslo er blitt løftet fram ved hjelp av begrepene haptiske kvaliteter, glatte og stripete rom og steders kartografi, begreper jeg sjelden ser brukt i forskning på parker i lys av en affektiv logikk. Hvorfor valgte jeg en teoretisk inngang som tok utgangspunkt i haptiske/sanselige kvaliteter?

Jeg hadde et ønske om å gjenkalle noen av de minnene mange barn og voksne har av bevegelser i fart, og usikkerheten om man klarer å bevege seg til neste sted uten å falle eller å tråkke på bakken. Samtidig ga barna meg en mulighet til å skrive om det ikke planlagte, det som tar en annen vei enn man hadde tenkt, en nomadisk rute, der turen blir til mens man går, gjennom lek.

Det var ikke et mål for meg å gjøre teksten vanskelig tilgjengelig, men kanskje å åpne opp for en lekenhet som rommer de glatte rommene, der manuset enda ikke er skrevet. Parken blir til – mens vi er der.

Turene i parkene fortsetter, men ikke med papir og blyant. Parkene lever sine liv, som de har gjort lenge før jeg gav dem liv i teksten. Barn i parkene møtes på ulike lekeapparater og skulpturer nå, og i framtiden. De bebor byenes parker og gir liv til byen.

Referanser

- Andersen, C. (2015). *Mot en mindre profesjonalitet. «Rase», tidlig barndom og deleuzeoguattariske blivelser* (doktoravhandling). Stockholms Universitet, Sverige.
- Askland, L., & Rossholt, N. (2009). *Kjønnsdiskurser i barnehagen. Mening, Makt og Medvirkning*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Casey, E. (2001). Body, Self and Landscape. I P. Adams et al. (red.), *Textures of Place. Exploring Humanist Geographies*. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Deleuze, G. (2005). Ethology : Spinoza and us. I M. Fraser & M. Greco (red.), *The Body: A Reader* (s. 58–61). London: Routledge.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (1987). *A thousand plateaus: capitalism and schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

- Deleuze, G., & Guattari, F. (2005). *Tusind Plateauer. Kapitalisme og skizofreni* (oversatt av Niels Lyngsø) (s. 293–294). København: Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler.
- Gregg, M., Seigworth, G.J., & Ahmed, S. (2010). *The Affect Theory Reader*. Durham, N.C.: Duke University Press.
- Grosz, E. (1995). *Space, time, and perversion: essays on the politics of bodies*. New York: Routledge.
- Hickey-Moody, A., & Malins, P. (2007). Introduction: Gilles Deleuze and Four Movements in Social Thought. I A. Hickey-Moody & P. Malins (red.), *Deleuzian Encounters, Studies in Contemporary Social Issues* (s. 1–24). Hampshire: Palgrave, Macmillan.
- Massumi, B. (1996). The autonomy of affect. I P. Patton (red.), *Deleuze: a critical reader* (s. 217–236). Oxford: Blackwell.
- Massumi, B. (2002). *Parables for the virtual: movement, affect, sensation*. Durham, N.C.: Duke University Press.
- Mazzei, L.A. (2013). A voice without organs : interviewing in posthumanist research. *International Journal of Qualitative Studies in Education (QSE)*, 26(6), 732–740. doi:10.1080/09518398.2013.788761
- Otterstad, A.M., & Nordbrønd, B. (2015). Posthumanisme/nymaterialisme og nomadisme – affektive brytninger av barnehagens observasjonspraksiser. *Nordisk Barnehageforskning*, 11(1), 1–17.
- Otterstad, A.M., & Rossholt, N. (2014). Affektive tilstander; bevegelser i kropp og boks. *Pedagogisk Forskning i Sverige, Nr 2–3* (Posthumanistiska Perspektiv), 153–172.
- Rossholt, N. (2009). The complexity of bodily events through an ethnographer's gaze: focusing on the youngest children in pre-school. *Contemporary Issue in Early Childhood*, 10(1), 55–65.
- Rossholt, N. (2010). Gråtens mange ansikter; toner og tempo i barnehagen. *Nordic Studies in Education*, 30(2), 102–115.
- Rossholt, N. (2012). Food as touch/touching the food: The body *in-place* and *out-of-place* in preschool. *Educational Philosophy and Theory*, 44(3), 323–334.
- Rossholt, N. (2015). Å tenke med Deleuze og Guattari; Hva kan en posthuman kropp bli og gjøre i barnehagen?. I A.M. Otterstad & A.B. Reinertsen (red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme: – eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 214–226). Bergen, Fagbokforlaget.
- Sand, M. (2008). *Konsten att Gunga. Experiment som aktiverar mellanrum (Space in Motion – the Art of Activating Space in between)*. (PHD), Stockholm, Riga. Retrieved from www.axlbooks.com

- Sæter, O. & Seim, S. (2018). Diskusjonen om det romlige. I S. Seim & O. Sæter (red.) *Barn og unge. By, sted og sosiomaterialitet* (s. 19-38). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Taguchi, H.L. & Palmer, A. (2014). Reading a Deleuzio-Guattarian cartography of young girls' «schoolrelated» ill-/well-being. *Qualitative Inquiry*, 20(6), 764–771.
- Waterhouse, A.H. (2013). *I materialenes verden. Perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet*. Bergen: Fagbokforlaget
- Østerberg, D. (1986). *Fortolkende sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget.